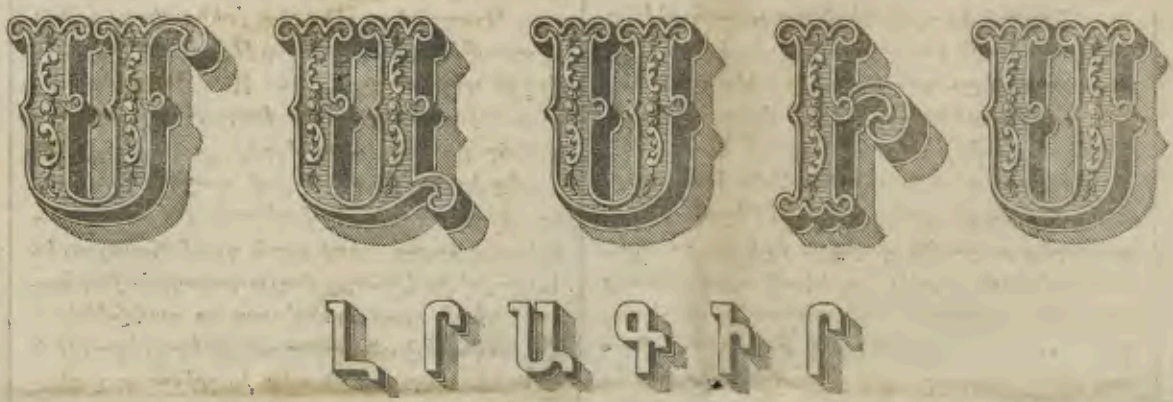

Տարեկան գինն է . . . 120 դր.
Վեցամսեայ . . . 65 "
Եռամսեայ . . . 35 "
Մէկ ամսուց մը տոգին 40 փարսէ :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 փարսէ 16 փին կը սկսին :

Դուրս երթալից քաղցրեղան ծամբուն
ծախքը ամեն մէկ թիւին համար 20
փարսէ :
Կազմողս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուղղուի . եւ ամեն ծամբուն ծախ-
քը խրկողին վրայ է :

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿԱՏԱՆԵՆԻՍԻՊՈԼԻՍ 23 ՅՈՒՆԻՍ

ԳԵՐԵՍԵՆ ԵԿԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Անվանման օրը դաշնակցի բանակին
եկած լուրերը մինչեւ ամսոյ 18ը կը
հասնին :

Դաշնակցիները մեծ փութով կաշ-
խառնին Մարտոկոյնի բերդին ու Ռեւա-
նի մարտկոցներուն մօտենալու համար
սկսեցան խրամներ յառաջացնելու, եւ
նոր մարտկոցներ շինելու : Ռուսներն ալ
իրենց կողմէն նոր մարտկոցներ կը շինեն
Մարտոկոյնի բերդին եւ Ռեւանի ամրու-
թիւններուն ետեւը :

Այլ կողմէն տեղեկութիւններուն նա-
յելով, Ռուսները Պալաքի բարձր գաշ-
տին վրայ 87 հազարի չափ զօրքէ բազ-
կացեալ բանակ մը դուստար են . իսկ
Գրորմի միւս ճամբայները բայ են եղեր :
Սակայն դաշնակցիները ներս քաշելու
միտք չունին եղեր մինչեւ որ Մարտոկոյնի
բերդն առնեն :

Բարձրագատիւ Խոմքիֆաշան Զեր-
նայայի միւս կողմը բրած հետազոտու-
թիւնը մինչեւ Լարսի եւ Լալթայի մօ-
տերը հասուցած ըլլալով, ծանուցեր է,
որ եթէ դաշնակցի բանակները Գրորմի
ներսը քաշելու դիտաւորութիւն ու-
նին, ճամբաներուն գէշութենէն եւ ջու-
րի պակասութենէն շատ նեղութիւն կը
քաշեն : Ինքը եւ ոչ մէկ խմելու ջուրի
աղբիւր մը գտեր է . անանկ որ եթէ
երկրին աւելի ներսը մտնելու ըլլար,
զօրաց խմելու ջուրը հեռ պիտի առնէր :
Ռուսները ամսոյ 7ին յարձակու-
մէն ի վեր՝ գլխաւոր շարժում մը բրած
չին դաշնակցի զօրաց դէմ :

Մարտոկոյնի բերդին դէմ պատերազ-
մող զօրաց գունդերը շատ կորուստ ու-
նենալուն համար, անոնց պաշտօնը դադ-
րեցաւ երկրորդ բանակին յանձնընկեր է :
Դաշնակցիները պատերազմական
կրկնայարկ մը եւ չորս թիւաւորութիւն
մակոյտ կրկն են Եփեսոսէ սպանելու, որ
Ռուսները չկրնան նորէն շինել այն կա-
մուրջը որ դաշնակցից Եգիպտոս ծովը
մտած աստիճան կործանելէին :

Լուր առնելիւ է, թէ Ռուսաց
Բլեւնէլ զօրապետը 20 հազար զօր-
քով Պաճէ Սարայէն Գարատու Պա-
ղար գացեր է Եփեսոս Գալէի վրայ եր-
թալու մտքը : Բայց Եփեսոս Գալէ հինգ
հազար Օսմանեան զօրք պահապան ու-
նենալով Ֆէրիք Բէշտ փաշային հրա-
մանատարութեան տակ, եւ նորաշէն զօ-
րաւոր մարտկոցներով ամրացած ըլլա-
լով, Ռուսաց յարձակմանը ապահովու-
թեամբ դէմ կրնայ դնել : Ռուսի Ռու-
սաց այս շարժումէն վախ չկայ : Եւստ
ամենայնիւ դաշնակցիները գունդ մը ու-
րիշ զօրք ալ կրկն են այն կողմերը :

Վրդեան քանի մը օրէ յաճա-
խել է, եւ դժբաղդարաւ քանի մը ե-
րեւելի զօհեր բեր է : Ենթադրուած
Խաթաբի զօրապետը այս հիւանդու-
թենէն բռնովը ամսոյ 13ին մեռեր է :
Սըր Զօրճ Պառու, Բէնիի Փատըր եւ
Քարթլիքի զօրապետներն ալ բռնովի-
ւով պատերազմական նաւերը տարվեր
են գարմանակներ :

Տարբ միշտ սաստիկ է, բայց անցեալ
շաբաթ օրը մեծ անձրեւ մը գարով օ-
ղը լողացուցեր է : Եւս անձրեւին վրա-
յօք եղած խօսքերը չափազանց են :

Երկուշաբթի օրը Գրորմի եկող
Ֆիւթ-Օլէ-Բէ Եւ Պաշէ շոգնաւոր
յաւաթ կորուստի մը լուր բերին :

Գրորմի անգղիական բանակին հը-
րամանատար մարաշախտ լորտ Ռակ-
լան ամսոյ 16ին իրիկունը քուլոպէն
մեռեր է : Իրեն յաջորդը դեռ չէ որոշ-
ված, բայց բանակին հրամանատարու-
թիւնը առժամանակեայ կերպով Սիմ-
ոն զօրապետին յանձնընկեր է, որ եւ ծա-
նաւուն տարեկան ծեր մըն է, բայց ա-
ռողջ եւ աշխոյժ երիտապարէ մը տար-
բերութիւն չունի կրնն :

Այնչափաւ մարաշախտ լորտին
մարմինը Ենթադրուած պիտի Բա-
շախտուի, որ յառաջիկայ տարի համար
սեւի ներկրվեր է բոլորովն :

ԿԱՅԱՍՏԱՆԵՆ ԵԿԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբաթ օրը եկող Տրապիզոնի շո-
գնաւոր ամսոյ 5ին Կարսէն գրված քա-
նի մը կարեւոր լուրեր բերաւ :

Մայիս 8ին Կարս լուր եկել է, թէ
Ռուսաց Սուրբաթի զօրապետը 25-30
հազար զօրքով Սիւմլէն գետի վրայ Կարս
քաղաքը սկսել է ծանր ծանր յարձա-
նալով :

Սպարապետ Սարաֆ փաշան որ
Կարս նստած էր, այս լուրը առնելուն
պէս սուրհանդակներ կրկն էր Ռիւսան
փաշային, որ մայիս 25ին Երզրումէն
Կարս հասեր է : Սպարապետը եւ Ռիւ-
սան փաշան խորհրդակցելով՝ որոշե-
ր են որ Կարսը պաշտպանեն թշուառչն
դէմ, Ռուսի շուտով պիտի եղած պա-
րտաւորութիւններն ըրեր, մարտկոցները
զինուորիկ եւ խրատուական խօսքերով
զօրքերը քաջալերեն : Ռուսները մա-
յիս 27ին Կարսէն երեք ժամ հեռու
Օպիմ-Տէրէֆ ըսված տեղը հասեր
ու բանակ դրեր են :

Եւսոյ 2ին Ռուսները հազարի չափ
հետեւաւոր ու երկու հարիւր ձիաւո-
րով յառաջ քաշելու կայսերական բա-
նակին յառաջագահներուն հետ կռուի
սկսել են : 300 Պաշա պօզուզ ձիաւո-
րաւորաւ ամեն դէմ դնելէն ետեւ կա-
քաշվեր են փեց : Տօղի մեռեալ ու վերա-

ւոր ունենալով :
Եւսոյ 4ին Ռուսաց բանակը Օպ-
իմ-Տէրէֆ Կարսի վրայ քաշել է :

Օսմանեան յառաջագահներն եր-
կու գունդ ձիաւոր Եւսոյ ձիաւորները
հապտան առաջնորդութեամբ ամենէն
առաջ Ռուսաց հետ կռուի բռնովիւ,
փաշտաւորութեամբ մը դանդաղ Կարսի ծա-
ծուկ մարտկոցներուն բերանը բերել ձը-
գել են : Եւս ժամանակը յիշեալ ծա-
ծուկ մարտկոցներն յանկարծակի բացվե-
լով՝ անանկ սաստիկ կրակ մը ըրեր են
Ռուսաց վրայ, որ ժամ ու կէս պատերազ-
մելուց փերջալէս բան մը չկրնար
ընել՝ եւ քաշվեր են 110-120 մեռեալ
թողելով հետ : Իսկ կայսերական զօրքերէն
32 հազի մեռեր կամ վիրաւորվել են :

Եւս փոքրիկ յաջողութիւնը մեծ վը-
տահովութիւն աղդեր է կայսերական զօ-
րաց սրտին, որոնք նոր ի նորոյ քաջա-
լերեալ կը պատրաստվին եղեր սաստիկ
դիմադրութիւն մը ընելու թշուառաց,
թէ որ, ինչպէս կը կարծուի, աւելի մեծ
զօրութեամբ Կարսի վրայ դալու հա-
մարձակին :

Եւսոյ 5ին Ռուսները Օպիմ-Տէ-
րէֆ երկու ժամու ճամբայ անդին Ե-
փէ Քալէ ըսված տեղը քաշվել են :

Եւսոյ 12ին Տրապիզոնի մէջ լուր
կրկն է, թէ Եփէ Եւսի մեռեր է :

ԴԱԼԹԻԿԵՆ ԵԿԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Համալուրիկն յունիս 12 թուով
Պէթլիքայի Եփեսոսէն լուրերը գրված
նամակ մը հետեւեալ լուրեր կու տայ :

Եսէ քանի մը օր առաջ Տրապի-
զոնապետ Սեյիմը ծովապետին եւ ե-
րեք բարձրաստիճան պաշտօնակալներու
հետ Սիւմլէքի մօտ Կարսի մօտ-Ֆիւ-
հոհիմ անուն կղզեակը երթալ ուղեր
է, որ անկեց դիտակով զննէ Սիւմլէքի
ամրութիւններուն վիճակը : Ռուսի մա-
կոյի մը մտնելով անկտհեմութեամբ նա-
ւատարմիկն հետացեր է : Բայց մաղ մը-
նացեր է կրնն, որ Ռուսաց ձեռքը պի-
տի ինչայ եղեր, եւ հազն կրցեր է ա-
զատիլ :

Տրապիզոն ծովապետը վեց պատերազ-
մական նաւ պահապան թողուցեր է Եփ-
կայի ծոցին բերանը : Մինչեւ հիմա
Ֆիւրկանայի ծոցին մէջ պատերազմի
ձեռք զարնված չէ :

Հանկոյի տաջու սպասող անգղիա-
կան նաւաւորութիւն Բա- անունը քորվե-
թին մակոյկը Եփէ Ռուս գերի Հանկո
հանել ուղերով, զեսպանական զօրա-
կաւ ծովեզերքին մօտեցեր է, բայց դե-
րինքն ու երեք անգղիացի պաշտօնակալ
ցամաքը կրկնուն պէս խուսի մը ու-
սաց զօրք վրայ հասել՝ զանոնք փառաբար
հրացանի բռնել սպաններ են, եւսոյ մա-

կոյին վրայ քաշելով՝ մէջը եղած քանի
չափ նաւատարներն ալ շարքեր են :

Եւս զօրքը պատերազմական օրի-
նաց դէմ ըլլալով, մեծ զրգութիւն
պատճառեց Ենթադրուած, եւ երկար խօս-
քեր եղաւ ասոր վրայ խորհրդարանին
մէջ :

Ռուսաց կողմակիցները կրնն, թէ
անգղիացի պաշտօնակալները դեսպա-
նական զօրակալին պաշտպանութեամբ
տակ Ռուսիոյ ծովեզերքներուն խորու-
թիւնը քննելու կրկնուն եղեր, եւ այս
պատճառաւ է որ Ռուսները զարկեր են
վերջիւշեալ Բա- քորվեթին մակոյկը :
Բայց Ենթադրուած ծովային զօրքը պաշ-
տօնեան աս տիպատարութիւնը սուտ
հանց : Ար կարծուի, որ այս իրողու-
թեան վրայ դաշնակցի նաւատորմիկները
անմիջապէս յարձակում մը ընէին Հան-
կոյի դէմ :

ԴՈՒՍԻՆՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ
ՊԵՏՏՈՒՆԵՆ ԵՐԱՐԵՐԱՅԵՐ
(Երբեք չի կրնար լինել)

Երբեք 21ին ժողովին հետեւեալ օրը Եր-
մոս Կարսի Պէթլիքայի մեկնեցաւ Լուսնա
դաւաղու համար : Եւս երթալով ժողովին
գործերը չվերջացան : Երբեք 26ին խորհրդակ-
ցութիւնները նորէն սկսան Ռուսիոյ լիաօր դեմ
պայքներուն խնդրով :

Եւսոյ արժան հրահանգը, որ իշխանու-
թիւն կուտար իրենց՝ ընդհանուր խաղաղութեան
հաստատութիւն իրեն միջոց ներդրելուն բաց-
մանը կայսերական կառավարութեան կողմէն հա-
մարձակութեամբ, այն դաւաղաւոր յառաջ եկած
էր, թէ այս մաղ ըլլալով կարգադրութիւն մը
զօրքերէն ըլլալով համար յառաջընէր Գրան
համալուրիկը ստանալու երկու զօրքներուն շը-
շակայ հաղթուն տէրն ըլլալուն համար : Երբեք
21ին Օսմանեան լիազոր դեսպանին բրած յայ-
տարարութիւնը այս հաւանականութեան վերջ
կուտար : Եւս ժամանակը Ռուսիոյ լիազոր դե-
սպաններուն կը մնար իրենց իշխանութեան ըն-
դարձակութեամբ գործածել Ռուսիոյ լիազոր
շահերուն համաձայն կերպով նոր լուծման մը
համալուր համար :

Սիւմլէքէն, Ենթադրուած, կայսերական կա-
ռավարութիւնը 1841ին դաշնակցութեամբ վե-
րադրելու ինչիւր չարեւելով, պատրաստ էր ա-
նոր պայմանները վերահաստատելու : Ռուսի իր
ձեռքը եղած դեսպանատնութեան միջոցները
հաղորդելու համար կարծեց թէ Լուսնայի ու
Փարիզի կառավարութեան միջոցով իրենց
համաձայնեցնու իր լիազոր անոնց առաջարկելով,
որ Սիւմլէք նաւաւորութիւնը ամեն ազգաց
նաւերուն բացվի : Եւս հաղորդարարութեան ծառ
ունէ մէջ մտնել չուղեւին կառավարութեան կա-
ղապար կայսերական կառավարութիւնը անոր
վրայ տար կրկնել : Եւս հաղորդարար, շատ պատ-
ճառներ կային, մեր կարծեալ, ներդրելու զօր
պահելու սկզբնական համալուրիկն տար, եւ այս
սկզբունքէն առջեւ բերանը հրաժարելու համա-
լուրիկն տար, եւս թէ անձնատեք քաղաքա-
կանութեան մը մաղ, այլ հաղորդարար օգտին
վերաբերեալ ծանր նկատումներով :

Երբեք 21ին ժողովին փոխանակ մեկն հա-
մար ծագած կայսերականութեան մէջ, մեր լիազոր դե-
սպանի

պանները՝ Սեւ ծովու բացվելուն հաճութիւն տալու պարտաւորութիւնէն ազատելով, ըստ ուրում մեր հակառակորդները զանիկա չէին բնութենած, ազատութիւն ունեցան նոր լուծում մը առաջարկելու։

Այս լուծումը երկու յօդուածի վրայ կը կայանար։ Առաջինը ներդրեցին զոգովելու հին կանոնը կը հաստատէր։ Երկրորդը՝ Ռուսը գերագոյն դատաւոր կը թողնուր այն առիթներուն, որոնց մէջ իր ապահովութեանը համար այս կանոնին մէջ բացառութիւններ ընել հարկ կ'ըլլար, եւ պարտաւոր կը դառնար զինքը՝ ըստ պարագայից օգնութեան կանչելու կամ արեւմտեան տերութեանց եւ կամ Ռուսիոյ նաւատորմինը։

Պատգովն արտաքին գործոց պատշտօնեան վերստին յայտարարութիւն ընելով, թէ իր հըրաւանքները սպառած կը համարի, այս անգամ ներկայացված առաջարկութիւնը քննելու իշխանութիւն չունենալ պատճառով։ Օսմանեան լեւազոր գետնայիններն ալ եւս կեցան տար վրայագը իրենց կարծիքն յայտնել։ Աւստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեան այս առաջարկութիւնը բռնաձեռնով հաճութեամբ արտի տեսաւ, որ առաջին յօդուածին մէջ ներդրեցին բանալու սկզբանը տեղը գոցելու սկզբունքը դրվեցաւ։ Ասկէջ զատ, ըստ, թէ երկրորդ յօդուածը՝ որ Սուլթանին իրաւունք կը պահէ պէտք եղած ատեն օտար տերութեանց նաւատորմիններն իրեն օգնութեան կանչելու եւ բացառութեամբ ներդրեցին բանալու, գործադրութեան ենթակայ կրնայ ըլլալ։ Ուստի առաջարկութիւնը քննելու կերեւայ իրեն։ Աստիկան տարերքն իր մէջ կը պարունակէ, որոնցմէ Աւստրիա օգուտ հանելու պիտի ջանայ հակառակորդ կողմը մէկմէկու մտեցնելու համար։ Բայց զեւ նախագիծ մը ըլլալով, չկրնար լուծման հիմ մը համարել զայն։

Ռուսիոյ լեւազոր գետնայիններն ալ իրենց կողմէն ջանացին հաստատելու, թէ տասներկու երորդ ժողովին մէջ իրենց եղան գետնային տերութեանց երրորդ կէտը լուծելու վերաբերեալ վերջին առաջարկութիւնը արձանագրութեան մէջ դնողը, եւ թէ այս անգամ ալ դարձեալ իրենց նոյն նպատակաւ դադարեցան յառաջ գրին տասներեքերորդ ժողովին նիւթ ըլլալու համար։ Ուստի ցուցցին, թէ այսպէս քանի մը լուծման եղանակներ առաջարկելով՝ իրենց խոստմունքը լիովին կատարած եղան։ Սորա չարքի իշխանին այս յայտարարութեանը վրայ ապրիլ 26ին ժողովը գոցվեցաւ։ Հետեւեալ օրը Պատգովն արտաքին գործոց պաշտօնեան Սեւէնայէն մեկեցեալ Փարիզ երթալու համար։

Այս է ահա մինչեւ ապրիլ 28 եղած դեւպանախօսութեանց բովանդակութիւնը։ Եւ որպէս զի պատմական անցքերու իշխողակի մը վաշիւնը եղած պարզութեամբ ժողովին ու հանդարտութիւնը ասոր մէջ պահվի, փոյթ ունեցանք որ եւ է ամբաստանութիւն այս ծանուցադրէս հեռացնելու։ Բաւական էր եղելութիւններն իրենց կարգաւ ու շարայարութեամբ պատմել ձեզի լաւ հազցնելու համար խորհրդակցութեան նիւթ եղած ամեն մէկ խնդիրներուն մէջ կայսերական կառավարութեան ունեցած դիտաւորութիւնները։ Այն խնդիրները հոս համառօտելով բովանդակենք։

Առաջինը քաղաքական նախանձընդդիմութեան խնդիր մըն էր։ Սպորը աւելի բարձր նըկատմամբ մը զանիկա դատեց։ Եւ լուծեց՝ Պանուրեան իշխանութեանց բարձրութեանը շահաւոր ըլլալու կերպով։ Ռուսիոյ խօսք տուած է անոնց բարեկեցութիւնը ապահովելու։ Այս խօսքը բռնեց, եւ մինչեւ վերջը պիտի բռնէ։

Երկրորդը վաճառականութեան ընդհանուր շահուցը կը վերաբերէր։ Սպորը զանիկա բոլոր ազգաց առեւտրական ազատութեանը նպատաւոր կերպով լուծեց։

Երրորդը սլ միայն ընդհանուր հաւասարակշռութեան կը վերաբերէր, այլ եւ Ռուսիոյ պատուին ու անոր ծանօտի մտան կը դպչէր։ Ասանկ դատեց մեր օգուտախառ տերը։ Մեր բոլոր երկրին ազգային զգացումը այս որոշման պիտի պատասխանէ։

Չորրորդը կրօնական ազատութեան, քաղաքակրթութեան եւ ընկերական բարեկարգութեան խնդիր մըն էր բոլոր քրիստոնէութեան համար։ Պայտերական կառավարութեան աչքին՝ այս խնդիրը պէտք է օր մը բոլոր Եւրոպայի տերութեանց կողմէն հաստատվելու արժանի ընդհանուր խաղաղութեան դաշնագրի մը գլուխը դրվի։ Պատգովն ու Մեզլիոյ լեւազոր գետնայինները՝ այս կրօնական օգուտ վերաբերեալ խնդիրին վրայ խորհակցելի չուզեցին։ Սեւ ծովու նաւարկութեան խնդիրը կարգի դրվելէն առաջ։

Այս խորհրդածութիւնէն ետեւ ալ բան մը չմնար ըրած պատմութիւններուս վրայ աւելը։

Ներքէ

Հրաման կը տրվի ձեզի այս պատմութիւնը հաղորդելու այն կառավարութեան, որուն քով գետնային նստելու պատիւ ունի։ Բողոք դատել, թէ որ կողմը անկեղծութեամբ խաղաղութեան հասնելու փափաք ցուցուց։ Որոշեալ նաեւ, թէ այս փրկարար գործին մինչեւ հիմա կատարվին ուշացնող արգելքները որ կողմէն ելան։ Թեպէտ այս գործը բոլորովին պարագայ ելլէ ու գետնային նախա ժողովը գոցվի, բարեկամ տերութեանց անկողնիստեր կարծիքը գոնէ իրաւունք պիտի տայ Ռուսիոյ խոստովանելու, թէ ընդհանուր խաղաղութեան խորագրաց փափաքը լեցնելու համար ձեռնարկեալ փորձերն ու պատիւը զինքով պաշտպանելու համար ամեն ջանք ի գործ դրաւ։

Եւրոպա կրնայ վստահել այն յարատեւ ու հաստատուն խնամք վրայ, որն որ կայսրը պիտի նուիրէ այս մեծ շահուն, երբ Աստուծային՝ Եւրոպայի խաղաղութեան լուծումը այն կառավարութեանց խնամքով, որոնց օգուտաւ իրաւ գերեզման մը ծածկող սուգին առջեւ ու նեցած անողբելի լուծումները՝ Եւրոպայի վեհապալատութեան վրայ պարտք կը զնէ իր երկրին ապահովութիւնն ու պատիւը զինքով պաշտպանելու։

Բնութենեցէր եւայն։

ՆԵՍԷԼԻՆՏ

ԳԱԼԼԻՆՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ

ՊԱՇՏՈՆԻՆ ԵՐԱՐԱՐԱՐՈՒՄԸ

(Հարաւորութիւն ու վերջ)

Արեւմտեան տերութեանց առաջարկութիւնները՝ Պրան բաղձնապէս համաձայն ըլլալէն եւ Աւստրիոյ լեւազոր գետնայիններն իրեն կատարեալ եւ ազդու դրութիւն մը բնութենելէն ու պաշտպանվելէն զատ, նաեւ չափաւոր ալ կին թէ իրենց բացատրութեան կերպին եւ թէ օրինաւոր իմաստին կողմէն։ Սենք Ռուսիոյ արժանաւորութեանը եւ մանաւանդ պատուոյն դպչելը բան մը չուզեցին իրմէ։ Մենք զանիկա հրաւիրեցինք միմիայն Եւրոպայի ընդհանուր օգուտին նպատակաւ արգար եւ Պանուն ընդունված հիման մը վրայ հաստատել իր պահելը նաեւ իրեն յայնպիսի ծովու մը մէջ, ուր իր վրայ յարձակում ըլլալու վրայ մը չունի, եւ իր ժողովին զօրութիւնը իրեն հարկաւոր եղած կանոնաւոր ծառայութեանը բաւական ըլլալը արգար օտահանի մը իջնելով, զոնէ Օսմանեան ժողովին զօրութեանը հաւասարելու վիճակին մէջ պիտի գտնուի։

Երրորդը կառավարութիւնը յանձն չառաւ այս կարգադրութիւնը՝ որ աշխարհի խաղաղութիւնը պիտի վերահաստատէր։ Իրեն առջեւ յիշված օրինակներուն հեղինակութիւնը չըմանալու։ Սորա ցաւ, որ ինքը Պարսկաստանի հետ ըրած վերջին դաշնագրութեանը մէջ հարկ դրաւ անոր վրայ՝ որ Պատգովն ծովուն մէջ նաւարկութիւն չընէ, եւ այս նաւարկութիւնը միմիայն Ռուսիոյ նաւախմբներուն պահեց։ Զուգեց ընդունել այն բանը՝ որ Պատգովն, Մեզլիոյ, Միացեալ Եւրոպայի լեւազորները իրենց զանազան ձեռքով պիտի պաշտպանէ ժամանակ ընդունած են, կամ պատերազմը վերջացնելու, կամ խաղաղութիւնը ամրացնելու եւ կամ գրայի տերութեանց մէջ նախանձութեամբ վեճի պատճառները վերջնելու համար։

Պատմեմք այնպիսի պարագայ մըն ալ, որ Եւրոպայի կողմը կը նշանակէ իրեն Ռուսիոյ տերութեան իր երկրին մէջ ունեցած իշխանական իրաւանցը արժան եղած անհաճութեան մտաւորութիւն մը։ Մենք կը յանդիմանէ, թէ ազգաց իրաւանց հակառակ՝ ուրանալու ուղիք ենք Ռուսիոյ կառավարութեանը։ Սեւ ծովու նաւահանութեան մէջ հաստատվելը հիւպատոսներուն իր կողմէն արգիւյշ թողնուած հրաւիրութեան հրամանը ետ առնելու կամ մերժելու իրաւունքը։ Մենք ասանկ միտք մը երբեք չենք ունեցած։ Մենք խնդրեցինք, որ հիւպատոսները զրկվել չարգիլվի, բայց ծանցվեցաւ, որ որ այս նիւթիս վրայ հաստատված կանոններուն համաձայն, ընտրված հիւպատոս մը իր անձին եւ ոչ թէ պաշտօնին վերաբերեալ հաւանել պատճառներով Ռուսիոյ կառավարութեան կողմէն կրնայ միշտ չընդունվի։

Այս լուծումը, Պարոն, յայտարար գրութիւնն, եւ ասկէջ կը յուսամ, որ ամեն անկողն նաեւ միտքներն ասով պիտի համոզվին, որ արեւմտեան տերութիւնները պատասխանատու չեն կրնար ըլլալ պատերազմին շարունակվելուն, որուն արդիւնքը արգիլելու ուղիքին նոյն անկեղծութեամբ եւ փութով, որով պատերազմը բաց չընդունվի։

վեր արգիլելու ուղիք էին։

Պատգովն ու Մեզլիոյ լեւազորները վրայ դրված զգացումները չունին։ Իրենց լուծումները ըստ վաճառական անողբելի չէ։ Ռուսիոյ պատուոյն ու անոր ծանօտի դպչելը խաղաղութեան պայմաններ իր վրայ դնել երբեք չուզեցին։ Բայց հարկը իրենց վրայ այնպիսի պաշտօն մը դրաւ, որ Աստուծային նախախնամութեան օգնութեամբ կարող պիտի ըլլան գլուխ հանելու, եւ Եւրոպայի իր հիմանց վրայ ամրանալով, շնորհակալ պիտի ըլլայ իրենց՝ արգար սահմաններուն մէջ ամրապնդելու համար այնպիսի ազդեցութիւն մը, որ կը ջանար ամեն տեղ իր օրինաւոր գործողութեան շնորհակալ դուրս ելնելու։

Բնութենեցէր եւայն

ՆԵՍԷԼԻՆՏ

Սեւէնայի ժողովին գոցվելուն վրայ տերութեանց լեւազոր գետնայիններուն շահաւորութեանը վերջին արձանագրութիւնը եւ Աւստրիոյ տերութեան ըրած վերջին առաջարկութիւնը որ Պատգովն ու Մեզլիոյ տերութիւնները չընդունեցին, Եւրոպայի լեւազորներուն մէջ հրատարակված ըլլալով, արժան կը համարին լեւազորայն մէջ թարգմանել, գետնային խօսութեանց վիճակին եւ տերութեանց վերջին դիտաւորութիւններուն վրայ օր կատարեալ գաղափար մը տալու համար ազգային հասարակութեան։

Երկրորդ եւ Աւստրիոյ կողմէն Պատգովն աւելցնելու կոմսն եւ Բարեկէտ Օսթրիան սեպտեմբեր։ Պատգովն կողմէն Պատգովն սեպտեմբեր։ Սեւէնայի լեւազորները Ռուսիոյ մօտ կոմսն ալ։ Ռուսիոյ կողմէն Պատգովն իշխանը եւ Պատգովն։ Տաճկաստանի կողմէն Սեւ փաշան եւ Եւրոպայի։

Պատգովն կոմսն ժողովը բացաւ այս խօսքը։

Պատիւ ունեցայ տասներկուերորդ ժողովին մէջ կարծիք յայտնելու, թէ երրորդ երաշխաւորութեան կատարումը ձեռք բերելը լուծման եղանակները չէին ապագած, եւ մասնաւորապէս Աւստրիոյ համար աշխատութիւն մը կը խնդրէ լուծման միջոցները փնտռելու գտնելու։ Այն աշխատութիւնը կատարելու ինքզինքնին տեղեկեցինք խնդրեցինք ասի եղած շահերուն կարեւորութեանը համեմատ նախանձաւորութեամբ մը։ Մեր ասի եւ ինք խորհրդակցութեանց մէջէն քաղեցին այն լուծման տարբերը որ հիմա ժողովին քննութեանը յանձնելու կուզեմ։ Եղած խորհրդակցութեանց վրայ մտածելով, համազօրեմ, որ ամեն կողմէն բնութենով զանազան ըստ կրթութիւնները կրնան բնութեանը դուրս համարվի։

Այս սկզբունքներն են 1. Օսմանեան կայսերութեան գոյութիւնը աւելի կատարեալ կերպով եւրոպական հաւասարակշռութեան կապել։

2. Սեւ ծովու եղբոր բռնող երկու տերութեանց նաւախան զօրութեանը մէջ արգար հաստատվելու։

3. Եւրոպայի բաց պահելու կանոնը հաստատվելու միջոցներով պահելով Պրան, որ զինքը վստահի մէջ տեսած ասանկ իր գաշաւիկներուն նախաւորութիւնն օգուտ թիւան կանչէ։

Այս հիմքը գետնային տերութեանց մէջ ձեռք բերվելէն ետքը երաշխաւորութեան վրայ հաստատվելու համաձայնեալ արգիւյշ մըն է։ Պատգովն եւ կրնամ ըսել միմիայն զօրութեանը Ռուսիոյ իր Սեւ ծովու մէջ ունեցած նաւախան զօրութիւնը դաշնագրութեամբ սահմանաւորելու, յանձնառու չըլլալն է։ Բայց Ռուսիոյ լեւազոր գետնայիններն յայտարարութիւն ըրած ժամանակին թէ այսպիսի պարտաւորութիւն մը յանձն առնելու կայսեր իշխանական իրաւանցը բռնաբարութիւն մըն է, յառաջդրեց հոսանք իր սահմանաւորութեանը ընդհանուր վերաբերեալ որ եւ է առաջարկութիւնները, քննելու, եւ համաձայնութեամբ կը ծանուցային, որ այս կերպ կարգադրութիւն մը երբ որ գաշաւիկը կողմերուն փոխադարձ համաձայնութեան յառաջ եկած ըլլայ, անոր պատուոյն վընաս մը չեւեր։

Այս գոտարարութիւնը վերջնելու գիտաւորութեամբ, Պատգովն լեւազոր գետնայիններուն մէջ՝ որ հիմա մեր խորհրդակցութիւններուն ներկայ չգտնուիր, միջոց մը ցուցուց, որն որ բերկրութեամբ հոս կը յիշատակեմ, որովհետեւ իրեն տրված հրահանգներուն չափաւորութեան զգացումները կը յայտնէ։ Պատգովն ալ Սեւէնայի տերութեանը, որ Ռուսիոյ եւ Ռուսիոյ լեւա-

զոր գետնայինները փոխադարձաբար մէջերին համաձայնեալ իրենց տերութեանց նաւական զօրութեանը հաւասարակշռելու հիմքուն եւ այս կէտին վրայ եղած կարգադրութիւնը իրենցմէ ստորագրվելով, ընդհանուր դաշնագրութեան յաւելուած մը ըլլալուն վրայ։ Պատգովն ալ Սեւէնայի կարգադրութիւնը պատշաճ միջոց մը կը համարէր ամեն շահերն ու պահանջները իրենցմէ համաձայնեցնելու։

Այս ընթացքը՝ մեր կարծեմբ՝ գերազանցապէս հաշտարար խորհրդէ մը յառաջ եկած ըլլալով, միանգամայն այն լեւազոր գետնայինն որ հիմա մեր մէջ չէ, մէկ երեւոյթի խորհրդոյն գործադրութիւնը կ'երեւէր։

Եւրոպայի աչքին, (ասանկ կ'ըսէր վերջին եւս լեւազոր գետնային) ամենէն աղէկ եւ միմիայն ընդունելի պայմաններն անոնց կրնան ըլլալ, ուրոնք Ռուսիոյ պատուոյն լուսաւորն կերպով յարմարեցնելու զատ՝ միանգամայն բաւական ըլլան Եւրոպայի ապահովութեանը, եւ հիմա վերջացնելու ուղիք զօրութեանց նորոգվելու արգիւյշը։ Այս խորհրդէ, որուն պատիւր Պատգովն կառավարութեան կը վերաբերի, հիմա կարգադրեալ առաջարկութեան հիմ եղած է, եւ ամեն կողմանց համար պատուաւոր ըլլալէն զատ, մեր դատմամբ՝ երրորդ երաշխաւորութիւնը գոհացուցիչ կերպով լուծելու ամեն տարբեր կը պատշաճի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սպասեալ հրամանաւ

Պատգովն ալ Պատգովն տերութեան Պրիւսիան մայրաքաղաքին մէջ Օսմանեան տերութեան գործադարար գետնային տնտեսներէն։ Ասանկով Պրիւսիան Օսմանեան գետնային տերութեանը պատահական Օսմանեան գետնային կախում չպիտի ունենայ։

Պատգովն Սեւէնայի Սարսնիայի տերութեան թուրքին մայրաքաղաքին մէջ Օսմանեան տերութեան գործադարար գետնային տնտեսներէն։

Պատգովն կայսերական հրամանաւ՝ Սանսթեթի նախկին տուժարակալ Հասան թահսին պէյը գանձուց (Սանսթեթ) ժողովին անդամ անուանեցաւ։ Սանսթեթի կառավարիչ Ռիֆաթ պէյին եւ Միւհեթիյի տեղակալ Լուսմէր Քիւմուկ աղային Սիրիական տերութեան տնտեսներէն։

Տեսչութեան ժողովին անդամ Օսման պէյը թարսուսի (Տարսուս) տեղակալ անուանեցաւ, եւ անոր տեղը Սեւէնայի տեսչութեան ժողովին անդամ անուանեցաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սեւէնայի Տեսչութեան քաղաքական եւ վնասակարան բարձր պաշտօնները միմիայն արեւմտականաց տրվելուն տեղը ժողովրդեան ամեն կարգի մարդոց մէջ փորձառու յաջողակ եւ հանձնարող մարդոց անխտիր տրվելու վրայ օր։ Այսպիսի պատգամաւորը հասարակաց խորհրդարանին մէջ առաջարկութիւն մը ըրաւ։ Այս առաջարկութեան վրայ երկար վիճարանութիւններ ըլլալէն ետեւ, քուէից առաւ կողմէն ըրած մէկ յայտարարութեանը վրայ, թէ կառավարութիւնն այս մասին պէտք եղած բարեկարգութիւնները անկեղծաբար յառաջ տանելու ետեւէ է։

Սեւէնայի տեսչութեան քաղաքական եւ վնասակարան բարձր պաշտօնները միմիայն արեւմտականաց տրվելուն տեղը ժողովրդեան ամեն կարգի մարդոց մէջ փորձառու յաջողակ եւ հանձնարող մարդոց անխտիր տրվելու վրայ օր։ Այսպիսի պատգամաւորը հասարակաց խորհրդարանին մէջ առաջարկութիւն մը ըրաւ։ Այս առաջարկութեան վրայ երկար վիճարանութիւններ ըլլալէն ետեւ, քուէից առաւ կողմէն ըրած մէկ յայտարարութեանը վրայ, թէ կառավարութիւնն այս մասին պէտք եղած բարեկարգութիւնները անկեղծաբար յառաջ տանելու ետեւէ է։

Սեւէնայի տեսչութեան քաղաքական եւ վնասակարան բարձր պաշտօնները միմիայն արեւմտականաց տրվելուն տեղը ժողովրդեան ամեն կարգի մարդոց մէջ փորձառու յաջողակ եւ հանձնարող մարդոց անխտիր տրվելու վրայ օր։ Այսպիսի պատգամաւորը հասարակաց խորհրդարանին մէջ առաջարկութիւն մը ըրաւ։ Այս առաջարկութեան վրայ երկար վիճարանութիւններ ըլլալէն ետեւ, քուէից առաւ կողմէն ըրած մէկ յայտարարութեանը վրայ, թէ կառավարութիւնն այս մասին պէտք եղած բարեկարգութիւնները անկեղծաբար յառաջ տանելու ետեւէ է։

Այս տեղեկագրին մէջ յանձնարարական ժողովը յայտնապէս կը մեղադրէ կառավարութիւնը, որ ամեն պէտք եղածը առաջնութեամբ չ'ապրտատած՝ Պրորմըզը հանել տուաւ: Ասկէջ զատ պաշար եւ զեղ պատրաստելու, հիւանդներն ու վերադարձողները դարմանելու, եւ զօրաց ու բիշ ամեն պիտոյքը հոգալու մասին այն ժամանակը եղած անկարգութիւններն ու պակասութիւնները կը յայտնէ: Բայց ասոնց ամենուն պատճառ կը համարի կառավարութեան պաշտօններուն պակասաւոր կազմութիւնը, որով եղած պակասութիւններուն պատասխանատուութիւնը տեղութեան պաշտօնակից վրայ չ'իյնար: Այսինքն պատերազմի պաշտօնակիցներէն զուրկն ալ որուն համար շատ ամբաստանութիւններ եղած էր, այս տեղեկագրին մէջ բողոքովն անմեղ ճանչցուած է:

— Ինտրիւյ հրատարակած Օգոստոսի 1-ին ամսու շաբաթական լրագիրը՝ որուն համար լրատ Բալթիկայի չ'առ յարաբերութիւն ունի կ'ըսեն, ծանուցագիր մը կը հրատարակէ, որուն մէջ Աւստրիոյ տեղութեան դէմ ամբաստանութիւն կայ, թէ Ռուսիոյ համար եւ համախոհ է: Արեւելեան Լեւոն Լուի իշխանին միջնորդութեամբ ծածուկ դաշնագրութիւն մը եղած է Աւստրիոյ ու Ռուսիոյ մէջ, որով Աւստրիա խօսք տուած է եղեր ոչ միայն դաշնակիցներուն ջօդներու, այլ պատահ ժամանակին Ռուսիոյ կողմն անցնելու:

Արմի, թէ այս ծանուցագրին վերայօք խորհրդարանին մէջ հարցումներ պիտի ըլլան կառավարութեան պաշտօնականներուն:

— Ինտրիւյ մէջ թափախն անուանով արուեստից մեծ ընկերութիւնը տեղութեան պաշտօնակիցներուն հացիերոյթ մը ընելով, թաղուհոյն ամուսին Աւստրիոյ իշխանը հետեւեալ նշանաւոր անտեսանութիւնը ըրաւ, որ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ Անգլիոյ մէջ:

«Թէ որ անանկ ժամանակ մը կայ, որ վեհապալ թաղուհոյն կառավարութիւնը իր հայրենակիցներուն ձեռնորդութիւնը խնդրէ, այո, ոչ միայն ձեռքն տուութիւնը, այլ եւ վստահութիւնը, բարեկամութիւնը եւ համակրութիւնը խնդրէ, ստուգիւ այս օրս է: Օչնուորական գործողութեանց մէջ յաջողութեամբ միջոց մը չ'եւանդով ու խանդով անոնց ուժ տալ, ու միանգամայն դանդաղ յառաջ տանելու պաշտօն ունեցող թեւերն արգիլել ու տկարացնելը:

«Մենք հիմա զօրաւոր թշնամի մը դէմ կը մարտնչենք, որ մեզի դէմ կը գործածէ այն սքանչելի գորութիւնը՝ որ մեր ազատութեան ու քաղաքակրթութեան բարեբար ազդեցութեանը տակ ծնած է: Ասիկա կրնայ ճանաչալ այն ուժին վրայ, որ նպատակի եւ գործողութեան միութիւնը՝ անթափանցելի դադանիքը՝ անքննելի բացարձակ իշխանութիւնը անոր տուած են, երբ մենք անոր դէմը կը քաշենք այնպիսի կազմութեամբ մը, որ խաղաղութեան եւ ճշմարիտ քաղաքակրթութեան յառաջդիմութեանը համար սահմանված է. երբ հոս ամեն բան հրապարակաւ կը խորհրդի, երբ կուսակցութիւնները մէկ մէկու կը դարձնուին, երբ կառավարութեան ու տեղութեան ամեն բաժնը ժողովրդեան դատաստանին տակն ինկած է:

Թաղուհոյն իշխանութիւն չ'ունի ոչ

զօրք ժողովուրդ եւ ոչ զօրաց հրամայելու՝ բայց անոնցմէ որ յօժարակամ իրենց ծառայութիւնը կը նուիրեն անոր: Առաւարտութիւնը չ'ընար պատերազմը շարունակելու միջոց մը ձեռք առնուլ մինչեւ որ խորհրդարանին առջեւ չ'ընացատէ: Իր բանակներն ու նաւատորմիդները չեն կրնար շարժում մը ընել եւ ոչ իսկ պատրաստել մինչեւ որ հրապարակաւ չ'անուցվի լրագիրներէն. պակասութիւն մը որչափ եւ թեթեւ ըլլայ, պիտոյք մը, տկարութիւն մը՝ իմացվածին պէս՝ անմիջապէս կը հրատարակվի, շատ անգամ ալ կը բաղմապատկի չոր գոհունակութեամբ մը: Անգլիոյ դեսպան մը չ'ընար դեսպանատնութիւններ ընել մինչեւ որ կառավարութիւնը հրապարակաւ չ'անուցանէ, խորհրդարանին աւտոր ամեն արագոյցներն ու պատճառները, որոնք պէտք էր իր պիտին ամենէն ծածուկ խորոյր մէջ պահել:

Պարոններ, մեր սահմանադրական կառավարութիւնը դժուար փորձիմբ տակ ինկած է. այս փորձը չենք կրնար յաջողութեամբ անցնիլ՝ մինչեւ որ ազդն իր վստահութիւնը, հայրենասիրական, միտացի եւ անշահասէր վստահութիւն մը չ'ընորհէ թագուհոյն կառավարութեանը: (Օտարահարութիւնը)

ԳԵՂՂՈՒՆ: Մօլթիոյ լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ լատ. յուլի 2-ին ծերակուտին եւ օրենսդրաց ժողովները պիտի բացվին՝ գանձուց վերաբերեալ նոր օրենքներ ընելու համար:

ԵՆՍՏՐԵ: Ա. Գրանչիսկոս Յովսէփ կայսրը դեռ Ապրիլի է: Բարբոքիս հասած ժամանակը՝ ռուսաց Արիւնէնիվալ զօրապետը Անգլիոյ կայսր կողմէն զինքը շնորհաւորեց է:

Աւստրիոյ Աւստրիոյ լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ կայսրը Ղանուրեան իշխանութիւններուն ալ այցելութիւն պիտի ընէ այս ճանապարհորդութեան ժամանակը:

— Պուօլ կոմսը մայիս 25-ի թուով շրջաբերական ծանուցագիր մը խրկած է գերմանական տեղութիւններուն, ուրուն մէջ Աւստրիոյ տեղութեան բնուները ընթացքը կը յայտնէ թէ որ արեւմտեան տեղութիւններն անոր վերջին առաջարկութիւնները չ'ընդունելին, ինչպէս որ չ'ընդունեցին:

Այս պարագայիս նկատմամբ, Պուօլ կոմսը յայտարարութիւն ըրած է նոյն ծանուցագրին մէջ, թէ Աւստրիոյ տեղութիւնը ինքզինքը պարտաւոր չ'է տեղեկութիւն տալու տեղութեանց հետ միանալու, թէ որ իրենց շահուն համար աւելի ընդարձակ պայմաններ առաջարկեն: Բայց երբոր զինքի գորութեանը իրաւունք ըստանան իրենց պահանջներն աւելցնելու եւ ուրիշ պայմաններ առաջարկելու, անոր ալ դէմ չ'պիտի կենայ, այսու ամենայնիւ հետեւին ալ չ'պիտի միանայ: Ինքը միայն դիւր. 2-ին դաշնադրութեամբ յանձն առած պարտաւորութիւններէն յառաջ եկած պայմաններուն վրայ պիտի կենայ, եւ անոնցմէ աւելի բան չ'պիտի պահանջէ Ռուսիայէն:

Աւստրիոյ կառավարութեան այս յայտարարութեանը վրայ վերջին աստիճան բարկացած են Անգլիոյ լրագիրները:

ԳԵՂՂՈՒՆ: Ռուսիոյ կառավարութիւնը այս միջոցին մեծ ջանք կը նէ գերմանական տեղութիւններն համազօրեւ, որ միարանութեամբ յայտարարութիւն մը ընեն չէզոք մնալու: Այս նպատակաւ Պրանքիօրթ նստող ռուսաց դեսպանը Պ. Ալեքս. Ժանուցագիր մը տուեր է գերմանական դաշնակցութեան ժողովին, որուն մէջ Ալեքս. Ժանուցագիր կոմսը կը ծանուցանէ, թէ Ալեքս. Ժանուցագիր ժողովին մէջ համաձայնութեամբ ընդունված երկու երաշխաւորութեան կէտերը, այսինքն Ղանուրեան իշխանութեանց արտօնութիւններուն ապահովութեանը եւ Ղանուրեան արտօնութեանը վրայ եղած որոշումը Ռուսիա եւ չ'պիտի աւան, թէ որ գերմանական տեղութիւնները չէզոք կենան ու պատերազմի չ'անուցվին:

Աւստրիոյ կառավարութիւնը այս րանը իմանալով՝ ծանուցագիր մը խրկել էր գերմանական տեղութեանց, եւ կը յորդորէր զանոնք որ դաշնակցութեան ժողովը Ռուսիոյ այս առաջարկութեանը վրայ խորհրդակցութիւն չ'ընէ: Բայց դաշնակցութեան ժողովը Ռուսիոյ ծանուցագրին առնելէն ետքը, որոշեց որ ժողովին անհազորութեանը մէջ արձանագրվի:

Ար մնայ դիմաւ, թէ Աւստրիոյ կառավարութիւնը այսուհետեւ ալ դէմ պիտի կենայ ժողովին այս որոշմանը:

ԲԵՐԼԻՆ: Անգլիոյ տեղութեան համար այս երկրին մէջ զինուոր զրկելու կառավարութեան հրամանաւ արգիլված ըլլալով, Բօլոնիայի անգլիական հիւպատոսին քարտուղարը՝ քաղաքին տեսչութեան վերակացուն ձեռքը բռնելովցաւ ու բանտ դրվեցաւ, ձեռքի տակ զինուոր գրելու ամբաստանութեամբ: Այս բանտարկութեան համար Պէտլենի անգլիացուց դեսպանը դանդաղ ըրաւ Բրուսիոյ կառավարութեան, եւ հատուցում պահանջեց:

Պէտլենի լրագիրներուն խօսքին նախընթաց այս վէճը կարգի դրվելու վրայ է, բայց Ինտրիւյ լրագիրներն ասոր հակառակ կը խօսին:

ՍԵՐՏԵՆԵ: Արեւմտեան տեղութիւնները խօսք տալով, որ այսուհետեւ նոր դեսպանական ժողով մը ըլլայնէ՝ Սարտենիայի տեղութիւնն ալ իրաւունք ունենայ լեազօր դեսպան մը այն ժողովին խրկելու, նախկին պաշտօնակցի նախագահ Պ. Թ. Ալեքս. արտաքին կարգի դեսպանութեամբ փարիզ ու Լոնտոն խրկվեցաւ այս գործը կարգի դնելու:

ՌԻՍԻՆ: Պատերազմական պատարտարկութիւնները մէկ կողմանէ մեծ փութով շարունակված ժամանակը, հակառակն լուրերն ալ պակաս չեն: Ռմանք կըսեն, թէ Ռուսիոյ մեծամեծներուն մէջ պատերազմ ուղղող կողմակցութիւնը խիստ զօրացած է այս միջոցին, ոմանք ալ ասոր հակառակ կըսեն, թէ խաղաղութիւն ուղղող կողմը զօրացած է:

Երեմիոնով զօրապետը՝ որ պատերազմ ուղղող կողմը կը ներկայացնէ, կամաւոր զինուորաց հրամանատարութեան հրաժարել է:

— Այսպէս եղալը՝ Արիւրոյցոյ մեծ գործը Պարաւիա վացեր է: Արմի, թէ Ահատանի փոխարքայ պիտի ըլլայ:

— Բեդրսպուրկի լրագիրը Պաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնակց Ալեքս. Ժի Կոմսին շրջաբերական մանրամասնաւոր քննելով, նոր խաղաղական խօսակցութիւններու սկսիլը գիւրին կը համարի:

— Բեդրսպուրկէն զրկած նախններու խօսքին նայելով, Ալեքսանդր կայսրը՝ տեղութեան հարաւային գաւառները մօտերս ընելիք ճանապարհորդութեան ժամանակը՝ Պրորմ ալ պիտի երթայ: Այս պատճառաւ է որ կըսեն իրաւթոսին յաջորդութիւնը կարգի դրաւ:

ՅՈՒՆԵՍԿԵՆ: Աւստրիոյ կայսեր եղալը Ֆերտինանտ Մաքսիմիլիանոս արշիդուքսին հրամանատարութեանը տակ եղած աւտորիական նաւախուժը՝ ամսոյս 10-ին Աթէնքի Պիրէոս նաւահանգիստը հասաւ:

Արշիդուքսը նոյն օրը Աթէնք գնաց ու արքունի պալատը ճաշեց: Ամսոյս 18-ին ալ Օթոն Թադաւորը, Թագուհին եւ տեղութեան պաշտօնականները Արշիդուքսին նաւը երթալով, հոն ճաշեցին:

— Բ. Գրան եւ Յունաստանի Թագաւորութեան մէջ անցեալ ամսոյ 27-ին հաստատված առեւտրական դաշնադրութիւնը՝ որ 28 յօդուած է կը բաղկանայ, ամսոյս 10/22-ին պատգամաւորաց եւ ձերակուտի ժողովներէն ընդունվեր, եւ նոյն օրը Թագաւորէն ստորագրվեր է:

ՆԱԽՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսի 1-ին ինքնակալին որդեգրմէն մէկը՝ Նիմալեոտին էֆենտին՝ որ չորս տարեկան էր, կարճատեւ հիւանդութեամբ մը ուրբաթ դիւրեր իր մահկանացու ընթացքը վճարելով, շաբաթ օրը հանդիսի թաղվեցաւ Սուլթան Մեհմեթի կայսերականց գերեզմանոցին մէջ:

— Մանասթրի մէջ բարձրապատիւ Լոմէր փաշային աեղակալ Ապտի փաշան՝ որ ժամանակէ մը ի վեր մայրաքաղաքս եկած էր, հինգշաբթի օրը Օսմանեան Մեհմեթ շահեաւով ճամբայ ելաւ Մանասթրը երթալու համար:

— Պրուսացի անցեալ շաբթու եկած նամակները կը ծանուցանեն, թէ խոզակները ելել սկսեր են, եւ ըստ տեսակին 15-էն մինչեւ 22 ղուռուշ կը ծախվին եղեր:

Հինութիւնները սկսեր են քաղաքին մէջ, եւ մեծ փութով յառաջ կը տարվին: Ար յուսացվի, որ մինչեւ երկու տարի՝ Պրուսա քաղաքը բոլորովն նորոգված պիտի ըլլայ խիստ վայելելու եւ կանոնաւոր ձեւով մը. միայն հինուց մը նացած երեւելի շէնքերը վերականգնել անհնար պիտի ըլլայ:

— Անգլիանու պօսէն եկած նամակները կը ծանուցանեն, թէ մայրաքաղաքէս Շուսու հաստատվելիք ելեքորական հեռագրին շինութիւնը յառաջանալու վրայ է: Այս շինութեան հետ հոգ կը տարվի նաեւ հեռագրին պահպանութեանը համար պէտք եղած գործակալներն ընտրելու, որոնց համար անակներ պիտի շինվին հեռագրին ճամբուն վրայ մէկ կամ երկու ժամ իրարմէ հեռու: Այս պահպաններուն պէտքը հիմակուրէն հասկըցված է, որովհետեւ Բուլմէլի ընտրելուն ու զաշտելուն մէջ աւազակները պակաս չեն, որոնք հեռագ-

րին թերեւորեւ ալ մնաս հասցնել կամ
գործալէ չեն քաշվիր: Արդէն Չորրորդի
ու Սիւնիքի մէջ տեղը երկու հազար
կանգունի չափ երկայնութեամբ հեռադ-
րին թերեւոր գործեր տարեր են: Թէ որ
այս գործութիւնները շարունակեն, հե-
ռադրին այս տարի չկրնար բանիլ, որով-
հետեւ հարկ կը լայ Գաղղիայէն նոր
թերեր բերել տալ, եւ այս ալ ժամանա-
կի կարօտ է:

Անցեալ շաբթու մետաքսի խողով-
ները ծախվի սկսեր են եւ տեսակին լաւ
է կը լինի: Թարմ (թաղէ) խողովներուն
հոսանք 17-18 դոնտըն կը ծախվի եւ
զեր:

— Իզմիրէն կը գրեն, թէ տեսչու-
թեան գլուխ Համիտ պէյը քաղաքին շր-
ջականները կողոպտող երսուկն չափ ա-
ւաղակները չկրնար ձեռք ձգել՝ ամ-
սոյս 15 ին քաղաքը դարձեր է:

Ասոր վրայ գաշակից տէրութեանց
հիւպատոսներն առաջարկեր են Իզմիրի
կուսակալ վեհմարտի Սիւլէյման փա-
շային, որ միաբանութեամբ ազգու մի-
ջոցներ ձեռք առնեն աւազակութիւնը
Իզմիրի շրջականներէն վերցնելու, եւ
այս մտքը երկու անգամ ժողով եղեր է
կուսակալին պալատը: Սակայն Իզմիրի
շրջակայ գեղերը բնակող եւրոպացիները՝
այս ժողովներուն որոշմանը չսպասելով,
աւազակներուն դէմ ինքզինքնին պաշտ-
պանելու միջոցներ կը սահմանեն:

— Սերաստիայէն գրված նամակնե-
րը չեն դադարիր գովել գաւառին կուսա-
կալ վեհմարտի Ֆէյզուլաշ փաշային
ըրա՞ծ բարեկարգութիւնները եւ մեր ազ-
գին վրայ ունեցած մարդասիրական խը-
նամբը եւ հոգածութիւնը, որով մեր ա-
ւատաւորութեւ վեհափառ ինքնակալին
բարեբար դիտաւորութեանցը հաւատա-
րիմ թարգման եւ գործադիր ըլլալով,
Սերաստիայ հայ ժողովրդեան սիրտը չա-
փազանց գոհութեամբ լրացեր է:

— Փարիզի Օսմանեան նորընտիր
դեսպան Մէհմէտ պէյը որ այս օրերս
ճամբայ ելելու վրայ է, Սարտենիայի
Թուրքի մայրաքաղաքն ալ պիտի հան-
դիպի՝ օգոստոսի առաջին կէտին բարեկա-
մական զգացմունքը յայտնելու Սարտե-
նիայի Վիլիթի Լիմանուէլ թագաւո-
րին: Մէհմէտ պէյը միանգամայն Սար-
տենիայի Օսմանեան դեսպան անուանե-
ցաւ, հետեւաբար, Պ. Եանի Սիւլեյ-
րիմ նորին վեհմարտեան ձեռքին տակը
պարզ գործակատարի պաշտօն պիտի վա-
րէ թուրքին մէջ:

— Կարսի կայսերական բանակին նա-
խորդ սպարապետ Օլաիֆ Սուստա-
ֆա փաշային վարմունքը քննելու առ-
մանված յանձնարարական ժողովը՝ ամե-
նաբարակ քննութիւններ ընելով ստու-
գեց, որ անոր վրայ եղած ամբաստանու-
թիւններն անհիմն են, հետեւաբար ան-
մեղութիւնը յայտնի ըլլալով, կայսերա-
կան կառավարութիւնը հրաման ըրաւ
որ բանտէն հանվի:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պալաքը վայելէ գրված նամակ մը հե-
տեւեալ տեղեկութիւնները կուսայ ըրաւ
Ռակիւնի մահուան վրայ:

— Ի որո Ռակիւն քանի մը օր առաջ
իր քրոջը մահուան լուրը առնելով, վեր-
ջին աստիճան սիրտը կտրած էր, եւ աս-
կից անձնական տկարութիւն մըն ալ վրան
եկեր էր: Անցեալ հինգշաբթի սուտու-
իր բանակի օգնականները (եալէր) զա-

նիկա բաղնիքին վրայ տարածված տեսնե-
լով, աղաչեցին որ քովը կենան, եւ յոր-
դորեցին ալ որ քիչ մը ինքզինքը խնամէ
եւ նոյն օրը դուրս չելէ: Ի որո Ռակի-
ւն պատասխան տուաւ, թէ բան չունի,
աղէկ է, եւ խնամքի պէտք չկայ: մինչեւ
անգամ հազվելու եւ քանի մը հրաւիր-
եալ անձանց հետ ճաշ ընելու դիտաւո-
րութիւն ունենալը յայտնեց: Ասոր վրայ
բանակի օգնականները դուրս ելան եւ մի-
նակ թողուցին մարաշախտը ինչպէս որ
կուզէր: Այս օրը երկու ժամ անցած՝
ըրաւ Ռակիւն զանոնք ներս կանչեց, եւ
տեսանոր տկարութիւնն աւելցեր է: Ինքն
ալ իր վեճակին գէշութիւնը հասկնա-
լով՝ ուզեց որ Վառսագ շոգենալը զինքը
տանին, որպէս զի ծովուն մարտը օդը
չնշելով առողջութիւնը դնէ: Միան-
գամայն ծանոց որ իրեն այս կարծաւե-
րացականութեան ժամանակը՝ բանակին
հրամանատարութիւնը Սիմոն զօրա-
պետին կը յանձնէ: Ետքը հրաման ըրաւ
բանակի օգնականներուն որ դուրս ելնեն,
որպէս զի քիչ մը հանգիստ:

Ժամը իննիս միջոցները՝ մօտիկ սեն-
եակը դանդաղ պաշտօնակալները տը-
րու ձայն մը լսելով՝ ըրաւ Ռակիւնի սեն-
եակը մտան, ու տեսան որ անգղայ պա-
կեր է: Իսկոյն հեռագրով իմաց առնին
նաւատորմին հրամանատարներուն, եւ
Լայրնա ծովապետը եւ ուրիշ բարձրաս-
տիճան պաշտօնակալներն ու զօրապետնե-
րն վազեցին ըրաւ Ռակիւնի բնակա-
րանը գտնելու: Բայց մինչեւ որ աստիճ հա-
սան, ըրաւ Ռակիւնի բանը լնցած էր:
Փորհարութիւնը, փախումը եւ ջրաց
ձգտումը այն աստիճան զինքը տկարացու-
ցեր էին, որ մինչեւ մեռած վայրկեանը
չկրցաւ իր գեղացիութիւնը գտնել: Ժա-
մը երկուքին քանորդ մնալով՝ հոգին
տուաւ իր բանակի օգնականներուն թե-
ւերուն մէջ:

Լայրնա ծովապետը եւ միւս գլխա-
ւոր հրամանատարներն ու զօրապետները
խիղիւ պատերազմական ժողով մը ընե-
լով, այս տխուր լուրը հեռագրով Անգ-
ղիա խորհրդին, եւ որոշեցին որ բանակին
հրամանատարութիւնը առժամանակեայ
կերպով Սիմոն զօրապետին յանձնարէին:

Միանգամայն Վառսագ շոգենալին
հրաման տրվեցաւ, որ պատրաստով մա-
րաշախտ ըրտին մարմինը Անգղիա տա-
նելու, ուր Սիմոնի մէջ ունեցած
կարուստները պիտի տարվի ու ազգա-
տոհմին դերեզմանը թաղվի:

Հարկ չէ ըսել, թէ ըրաւ Ռակիւնի
այս անակնկալ մահը որչափ կակիճ պատ-
ճառեց դաշնակից բանակներուն:

Ծովային պաշտօնակալ մը դեսպա-
նութեամբ Սէլիսթրիոյ ռուսաց զօրա-
պետին խրկվեցաւ ըրաւ Ռակիւնի մա-
հը իմացնելու:

Ի որո Ռակիւնի յաջորդութիւնը
բնականաբար Սըր Նորթ Պրաուն զօ-
րապետին կիցնար, հասակին ու աստիճա-
նին նայելով, բայց ան ալ հիւանդ է, եւ
արդէն ըրաւ Ռակիւն հրաման տրուած
ըլլալով իրեն որ Անգղիա դառնայ, ամ-
սոյս 11 ին ճամբայ ելաւ: Բէնի-Պա-
տըր զօրապետն ալ նոյնպէս Անգղիա
դարձաւ: Ինչի զօրապետն ալ որ յունիս
6 ին պատերազմին մէջ ծանրապէս վիրա-
ւորված ըլլալով՝ կենքը վտանգի մէջ
կը կարծրվէր, ոտքը կտրվելուն դիմա-
նալով մահուան վտանգն անցուց, եւ
քիչ մը առողջանալուն պէս Անգղիա պի-
տի դառնայ:

Ի որո Ռակիւնի բանակներու երկուք

անգղիացի զօրապետն է, որոնք պատերազ-
մին սկսելէն ի վեր՝ մեռնելով, վերաւոր-
վելով կամ հիւանդանալով բանակէն
զատված են:

Կարսի յունիս 7 թուով մայրաքա-
ղաքի յառաջին կը գրեն, թէ ուսու-
րը Կարսի բոլոր ճամբայները բաներ են,
եւ կը պատրաստով եղեր Կարսը կանո-
նաւոր կերպով պաշարելու, որուն հա-
մար 27 հազար հետեւակ, 5 հազար կա-
նոնաւոր ու անկանոն ձիաւոր ու 70 թըն-
դանօթ ունեն: Կայսերական զօրքերը
աներկիւ դուրսեմ թշնամիին զայրու-
նիս կզեր: Այսու ամենայնիւ Կարսէն
քաշվելու պարտաւորվելին ալ հաւա-
նական երեւոյթ, Կարսի փաշային
պատուէր դացի է, որ դիմանայ՝ մինչեւ
որ կարող ըլլայ օգտակար պայմանե-
լով զեպի Լըզուս քաշվելու:

ԱՌԵՆՏԻՆԱԿԱՆ

Գ. ՊՕԼԻՍ 22 ՅՈՒՆԻՍ			
ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐԷ			
Աճիւն	Հօն. 290.	300	
Թէթիկ Լիւի-րէ-	32.	33	
Բարբ (Լիւի-րէ) Բարբի	6.	6 20	
" Լիւի-րէ	5.20	6	
" Լիւի-րէ	12.	13	
Միւրաւ	25.	26	
Ղիւի Լիւի-րէ-	8.	8 20	
Գիւրբ (Միւր) Է-	11.	12	
" Ղիւի-րէ	5.20.	6	
Սիւի Բարբի-	14.	14 20	
Միւրաւ Լիւի-րէ Լիւի-րէ	200.	300	
Բիւի Բարբի Լիւի-րէ	23.	24	
Բարբի Լիւի-րէ	10.	11	
Լիւի-րէ Բարբի (Օ. Բարբի)	11.20.	12	
Տարի (Է. Լիւի-րէ) Լիւի-րէ	30.	35	
Էրբի Լիւի-րէ	18.	20	
Գ. Լիւի-րէ Լիւի-րէ Գիւ-	15.		
Միւրաւ			
Սիւի Լ. Բարբի	350.370		
" Բ. " "	335.345		
Միւրաւ Լիւի-րէ	325.330		
Հարբ Լիւի-րէ Էրբի	340		
" Լիւի-րէ	330.335		
Տիւրբի			
Գիւրբի Լիւի-րէ Էրբի	165.180		
Լիւի-րէ Տիւրբի Էրբի	100.260.	265	
Գիւրբ (Յիւրբ) Տիւրբի Էրբի	90.	100	
Էրբի Լիւի-րէ	7.20.8		
Էրբի (Սիւի-րէ) Բարբի	5.	5,10	

ԳԵՂԵՍԵՐԷ (ԳԵՂԵՍԵՐԷ)			
Լիւի-րէ	Գիւ-րէ	Էրբի	
Ուի-րէ Բարբի Էրբի	100.850		
" Բ. " "	780.800		
" Գ. " "	740.750		

Էրբի			
Լիւի-րէ	Գիւ-րէ	Էրբի	
Լիւի-րէ	345.350		
Լիւի-րէ Էրբի	10	325.330	
Գիւրբ	290.300		
Լիւի-րէ Էրբի Էրբի	265.270		
" " Բ. " "	260.262		
" " Գ. " "	258.260		

Գիւրբ (Գիւրբ)			
Հօն. 9.	10		
Գիւրբ (Թիւրբի) Էրբի	28.	30	
Միւրաւ (Գիւրբի-րէ)	12.	13	

Էրբի Էրբի			
Լիւի-րէ (Էրբի)	Հօն. 115.	120	
Պիւրբ	60.	70	
Ուրբի Էրբի (Գիւրբի-րէ)	60.	62	
Բ. Էրբի	90.	95	
Պիւրբի-րէ (Բարբի-րէ)	350.	360	
Թիւրբի Բ. Էրբի Էրբի	120.	130	
Էրբի Էրբի			
Բարբի (Միւրաւ) Էրբի	55.	60	
Սիւի-րէ Միւրաւ Էրբի	160.	170	

ՄԵՐԱՅԻՆ			
Լիւի-րէ (Բարբ)	Էրբի. Էրբի	980.	990
Լիւի-րէ Էրբի	Էրբի. " "	8.	9
Գիւրբ (Էրբի)	Էրբի. " "	180.	190
Էրբի Էրբի			
Էրբի-րէ (Բարբ)	Էրբի. Էրբի	84.	86
Էրբի-րէ (Էրբի) Էրբի-րէ	" " "	88.	90
Տիւրբի Էրբի 1-12	" " "	120.	125
Բարբ Էրբի Էրբի-րէ	" " "	175.	180
Գիւրբ (Գիւրբի-րէ) Էրբի	" " "	220.	230
Թիւրբի (Թիւրբի-րէ)	Էրբի. Էրբի	470	

ԱՐՄՏԷ			
Էրբի Էրբի-րէ Էրբի Էրբի	46.	52	
" Բարբի " "	43.	45	
" Բարբի " "	"	"	
" Բարբի " "	"	"	
" Բարբի " "	40.	42	
" Էրբի-րէ " "	"	"	
" Էրբի-րէ " "	28		
Գիւրբ Բարբի	22.	20	
Գիւրբ	40.		
Ուրբ	3		
Էրբի Էրբի-րէ	3.	10	
" Գիւրբի-րէ	2.	5	
" Էրբի-րէ	1.	35	
Բարբի Բարբի	4.		
" Բարբի Բարբի	3.	30	
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ	80,000		
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			

ՓՈԼԻՍԱԿԵՐԷՐԷ (ԳԵՂԵՍԵՐԷ) ԳԵՂԵՐԷ Թ.ԳԵՂԵՐԷՐԷՐԷ ԼԵՐԵՆՑ ՍԵՐԵՐԷՐԷ 22 ՅՈՒՆԻՍ			
Էրբի-րէ 31 օր Էրբի-րէ			
" 3 Էրբի " "	138 1/2		
Գիւրբ " "	219		
Միւրաւ " "	219-220		
Էրբի-րէ " "			
Պիւրբ " "	458		
Թիւրբի " "	455-458		
Էրբի-րէ " "			
Ղիւի-րէ " "			
Օրբ " "			

ԳԵՂԵՐԷ ԼԵՐԵՆՑ ԳԵՂԵՐԷՐԷ ԼԵՐԵՆՑ 22 ՅՈՒՆԻՍ			
Օսմանեան Էրբի Միւրաւ	131	30	
Էրբի-րէ Էրբի	143	20	
Գիւրբ 20 Էրբի-րէ	113	30	
Ուրբ Էրբի-րէ	117	20	
Էրբի-րէ Էրբի-րէ	67	30	
" Միւրաւ	66	30	
Միւրաւ 20 Էրբի	26	20	
" Էրբի-րէ	26		
Էրբի Էրբի-րէ Էրբի-րէ	28	20	
Գիւրբ Էրբի-րէ	22	30	
Բարբի-րէ	32		
Բարբի-րէ	30		
Սիւրբի-րէ	202		
Միւրաւ Էրբի-րէ	111	20	
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ	212		

ՄԱՆՈՒՅՄՈՒՆԷ			
ՆՈՐ ԳԻՆՏ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Գ. Ս. Ս. Միւրաւ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			
Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ Էրբի-րէ			

Բարբի կղզին ծովից բարձր պատե-
լով զատված չորս կողմը գետիններուն
մէջը որ 7000 կանգուն տեղ ունի, ծա-
խու է:

Ուրիշ վայրէ խանի դրանը մէջը
թիւ թիւնքի Գ. Պիւրբի հետ կրնայ
խօսիլ:

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏԵՐԵՐԷ Գ. Ս. ԻԹԵՐԷՐԷ			
Ի ՏԳԵՐԷՐԷ ՄԵՍԻՍ ԼԵՐԵՐԷՐԷ			
Գ. ՊՕԼԻՍ 22 ՅՈՒՆԻՍ ԻՍԿ			